

ÁLLAMHATÁRUNK BŰNÖZÉSFÖLDRAJZI VIZSGÁLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ OSZTRÁK ÉS A ROMÁN VISZONYLATRA

TÓTH ANTAL

Fogalmak, témaválasztás indoklása, kutatási célkitűzés

Magyarországon a rendszerváltás óta végbement gyökeres társadalmi-gazdasági változások, a bűnözés növekedése, struktúrájának átalakulása különösen indokoltá, aktuálissá teszik a bűnözés társadalomföldrajzi aspektusú kutatását.

A bűnözésnek, mint társadalmi tömegjelenségnek térbeli struktúráját, területi intenzitását, tendenciáját és dinamikáját; társadalmi hátterét, a lezajló társadalmi folyamatok ismeretében várható térbeli elmozdulásait vizsgálja a szociálgeográfia egyik viszonylag új, de egyre jelentősebbé váló irányzata a *bűnözésföldrajz* (*bűnügyi földrajz*, *kriminálföldrajz*), amely a kriminológia és a társadalomföldrajz között álló interdiszciplináris tudomány (*Kovács Z.* 1990, p. 2. [módosítva]). Fontos hangsúlyozni, hogy „a bűnügyi földrajz nem elégszik meg a földrajzi hely és a bűnözés statisztikájának összehasonlításával, hanem a következő kérdést teszi fel: mik azok a leíró indikátorok, amelyek meghatározzák a bűnözés növekedését, és amelyek magyarázzák az adott földrajzi hely vonzó hatását a bűnözésre.” (*Herold H.* 1973, p. 82.).¹

Hazánkban a rendszerváltás után előtérbe került a *határ*, a határ menti területek kutatása. Az ország rövid időn belül várható EU-csatlakozása különösen felértékelte az ezzel kapcsolatos vizsgálatok folytatását. További fontos szempont, hogy az ország területéhez képest a mintegy 2.242 km-es államhatár aránytalanul hosszú (*Sallai J.-Ritecz Gy.* 1998, p. 9.), és Magyarország földrajzi helyzetéből adódóan az egyik fő *migrációs útvonalon* helyezkedik el. A bűnözésföldrajz sajátos, speciális részterületének tekinthető az államhatárral, a határterülettel² kapcsolatos jogellenes cselekményeknek a vizsgálata, a *határterület kriminálföldrajzi elemzése*.³ Kutatásaim során az 1990-2001 közötti időszakban elkövetett ilyen jellegű jogellenes cselekményeket vizsgáltam meg, illetve az 1999-2001-es évekre vonatkozóan elemeztem ezen cselekmények megoszlását viszonylatonként és igazgatóságokként. A schengeni követelményekhez való csatlakozás tükrében kiemelt figyelmet fordítottam az osztrák, illetve a román határszakasz összehasonlító bűnözésföldrajzi vizsgálatára. Vizsgálataim során a téma szakirodalmának feldolgozása mellett elsősorban a Határőrség Országos Parancsnokságának adatait használtam fel.

---

¹ A bűnözésföldrajzzal kapcsolatban lásd még: *Anselin, L. et al.* 2000, pp. 213-246.; *Hellmer, J.* 1981, pp. 9-23.; *Michalkó G.* 1996, pp. 13-17.; *Schwind, H.-D.* 2000, pp. 291-307.

² „Az 1997. évi XXXII. számú törvényben megfogalmazottak szerint a határterület alatt a következőket kell érteni: a határvonaltól számított az a területsáv, amelyet a Kormány rendeletében (66/97 BM rendelet) meghatározott települések közigazgatási területe alkot, továbbá a nemzetközi forgalom számára megnyitott repülőtér, vasútállomás és kikötő (kikötőhely) külön-külön meghatározott területe, a nemzetközi forgalomban közlekedő, menetközbeni határforgalom ellenőrzésére kijelölt jármű.” (*Ritecz Gy.-Sallai J.* 1999, p. 4.)

³ Az ilyen (migrációföldrajzi) kutatások lehetséges (javasolt) vizsgálati területeinek összefoglalása: *Ritecz Gy.* 2001, pp. 3-5.

A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények számának alakulása

„A Határőrség mint idegenrendészeti hatóság az ország teljes területén jogosult az ide vonatkozó jogosítványait gyakorolni. Ám a határőrizeti szervek intézkedéseinek döntő többségét a *határterületen*⁴ foganatosítja.” (*Ritecz Gy.-Sallai J.* 1999, p. 4.). A rendszerváltás után az államhatár őrizetében, a határforgalom ellenőrzésében, a *Határőrség* működésében, feladat- és tevékenységi körében történelmi jelentőségű változások következtek be. A korábbi katonai szervezetből egy *kettős jogállású rendészeti* (nyomozati hatáskörrel, idegenrendészeti, szabálysértési és szakhatósági) és *védelmi feladatokat* ellátó szervezetté alakult át (*Ritecz Gy.* 2002, p. 39.). Felszámolták a totális határőrizetet; a Határőrség 1991-ben megkezdte a hivatásos szervezet kialakítását és 1993-ra a határátkelőhelyeken, majd 1996-ra a zöldhatáron is befejezte azt. 1998. április 30-tól teljesen megszűnt a sorállomány alkalmazása. A határforgalom ellenőrzésének a *schengeni normákhoz*⁵ való közelítése⁶ érdekében a határátkelőhelyek felszerelése okmányleolvasó berendezésekkel és a gépjármű felismerő rendszerrel (határregisztráció) 2000-ben fejeződött be. 2001-re a határőrizeti törvény módosításával (2001. évi XXXIII. tv.), a menekültügyi törvény módosításával (2001. évi XXXVIII. tv.), illetve az új idegenrendészeti törvénnyel (2001. évi XXXIX. tv.) megvalósultnak tekinthető az EU-s *jogharmozás* a határellenőrzés területén (*Ritecz Gy.* 2002, p. 62.).

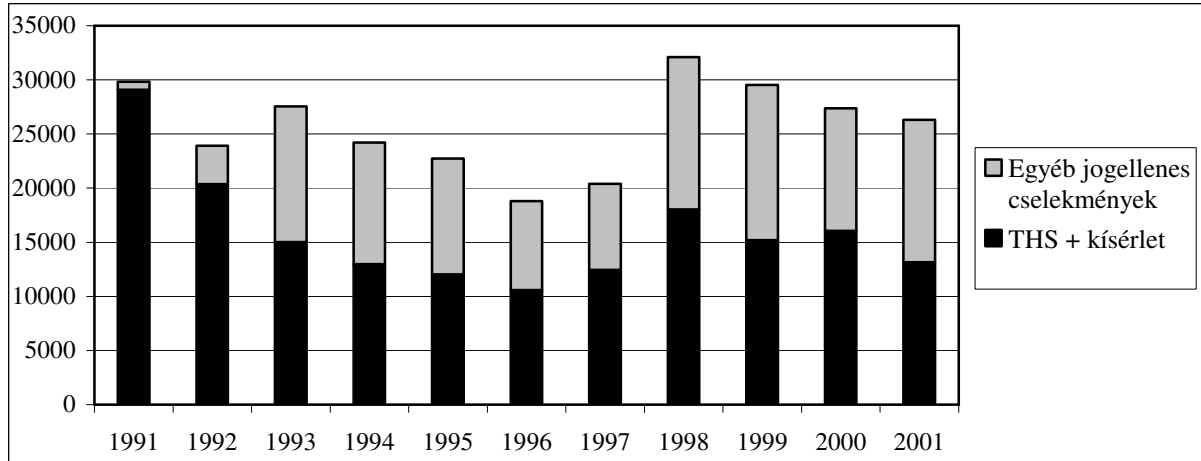
Ezeket a változtatásokat elősegítette, hogy a Közép- és Kelet-Európában történt társadalmi-gazdasági változások, majd a jugoszláviai polgárháború hatására Magyarországon keresztül óriási Kelet – Nyugat irányú migráció indult meg. Hazánk az eddigi kibocsátó országból hirtelen migrációs tranzit- és befogadó ország lett (*Vass F.* 1999, p. 17.). Ehhez kapcsolódóan a rendszerváltás után megnőtt az *államhatárral kapcsolatos jogellenes cselekmények* száma (*1. ábra, 1. táblázat*): 1991 óta a – nemzetközi helyzet, a szomszédos országokban bekövetkezett változások függvényében (például a koszovói válság hatása 1998-1999-ben) – (1996 kivételével) mindig 20.000 felett volt az ilyen típusú jogellenes cselekmények száma, 1991 után 1998-1999-ben pedig újra 30.000 körül alakult. Átalakult az államhatárral kapcsolatos bűncselekmények, szabálysértések *struktúrája* is: új jogellenes cselekmények, a nemzetközi bűnözés országhatárokon túlnyúló új formái (pl.: fegyver-, kábítószer-, sugárzó anyag, embercsempészet) jelentek meg, terjedtek el (*1. táblázat*).

---

⁴ A határterület nagysága 21711,4 km², 848 település területét foglalja magába (30/2001. BM rendelet a Határőrség határrendészeti szerveinek és nyomozó hatóságainak illetékességi területéről).

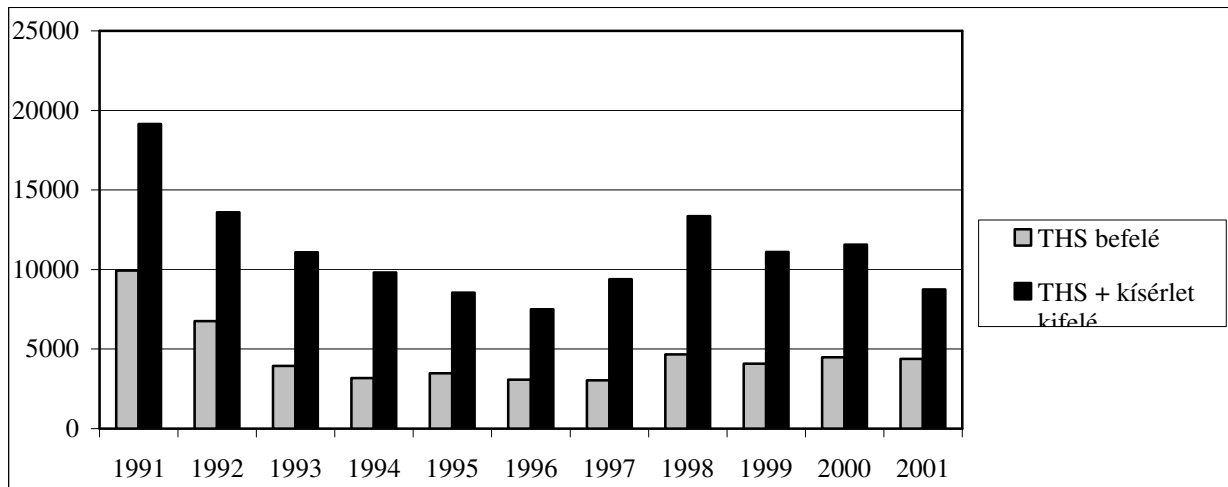
⁵ Schengeni Egyezmény, Schengeni Végrehajtási Egyezmény: *Földes K.-Sallai J.* 2002, p. 2., *Ritecz Gy.-Sallai J.* 2001, pp. 65-80., *Schwind, H.-D.* 1998, pp. 612-615.

⁶ „A csatlakozás folyamatában a schengeni követelményeknek is meg kell felelni ahhoz, hogy az EU teljes jogú tagjai lehessünk” (Sallai J. 2000, p. 5.).

1. ábra. A jogellenes cselekmények számának alakulása (1991-2001)
(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK; Sallai J. 2002)

A leggyakoribb szabálysértés (néhány esetben bűncselekmény), a jogellenes cselekmények átlagosan mintegy 62%-a *tiltott határátlépés és kísérlete* volt (1. ábra; 1. táblázat). Ezen cselekmények átlagosan 71%-a kifelé irányuló tiltott határátlépést és kísérletét jelentette (2. ábra). Ez is mutatja, hogy Magyarország vízumpolitikája még nem teljesen EU-konform, hiszen az osztrák, a szlovén és a szlovák határon kifelé tiltott határátlépést, illetve kísérletét elkövetők jelentős része legálisan, útlevéllal érkezett hazánkba. Ezek a jogellenes cselekmények alapvetően meghatározzák a Határőrség *eredményességi mutatóit* is: tiltott határátlépés és kísérlete esetében csak 56-76%, míg az összes jogellenes cselekményt tekintve 75-88% között alakult az eredményesség 1993-2001-ben (1. táblázat).

2. ábra. A tiltott határátlépések számának alakulása (1991-2001)
(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK., Sallai J. 2002)

A legnagyobb számban előforduló jogellenes cselekmények a tiltott határátlépés és kísérlete után a külföldiek rendszetével kapcsolatos eljárások, a közokirathamisítás, a közlekedésrendészeti szabálysértés, a körözés, elfogató parancs (2000-től: körözött személy elfogása), a jogellenes belföldi tartózkodás, 1998 óta a határrendészeti szabálysértés, valamint az

embercsempész tevékenység (1. táblázat). A szigorúbb idegenrendészeti szabályozásnak és fellépésnek köszönhetően az 1990-es évek végén nőtt a körözés, elfogató parancs és a jogellenes belföldi tartózkodás miatti eljárások száma. Kedvező tendencia, hogy a már említett gépjármű felismerő rendszer kiépítésének köszönhetően jelentősen csökkent a gépjárműlopással kapcsolatos bűncselekmények száma (1995: 523, 2001: 33). Ugyanakkor kedvezőtlen folyamat, és a bűnözés szervezettebbé válását mutatja az *embercsempészet* (az illegális migráció egy fajtája) miatti eljárások számának jelentős emelkedése (1993: 82, 2001: 573)⁷, valamint a *kábítószerrel kapcsolatos visszaélések* szinte folyamatosan növekedése (bár még 2001-ben is „csak” 31 ilyen cselekményt fedett fel a Határőrség). A közlekedésrendészeti szabálysértések számának növekedése (például 1998-1999-ben) leggyakrabban csak a Határőrség „siker, eredményesség utáni vágyát” fejezi ki.

1. táblázat

A jogellenes cselekmények évenkénti alakulása és megoszlásának változása (1991-2001)

(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK, Sallai J. 2002)

Cselekmény minősítése	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
THS befelé	9937	6751	3945	3183	3485	3086	3047	4658	4088	4481	4393
THS + kísérlet kifelé	19155	13605	11076	9805	8543	7493	9385	13362	11108	11560	8753
Összesen	29092	20356	15021	12988	12028	10579	12432	18020	15196	16041	13146
<i>Eredményesség (%)</i>			72	72	68	64	61	56	58	65	76
Egyéb felfedett jogellenes cselekmények											
Jogellenes belföldi tart.	-	47	61	148	258	334	294	506	573	429	344
Közokirathamisítás	-	2135	4812	3732	3694	2679	2648	3699	2799	2679	2543
Embercsempész tevékenys.	221	123	82	138	285	227	305	558	569	498	573
Határsértő segítő	254	458	296	172	181	93	85	123	76	70	29
Árucsempész tevékenység	68	145	84	46	89	50	38	45	33	26	47
Visszaélés jövedéki termék.	-	-	-	-	-	-	-	319	246	174	181
Határrendészeti szabálysértés	-	-	-	-	-	-	-	989	480	413	1272
Külf. rendészetével kapcs.	-	379	6171	5681	4855	3205	2519	3205	3982	3034	3220
Körözés, elfogató parancs	-	77	138	149	185	273	216	479	1204	1729	2029
Gépj. lopással kapcs. bűncs.	-	48	461	430	523	440	223	243	165	85	33
Közlekedésrendészeti szabs.	-	35	237	168	93	115	825	3299	3155	1239	1630
Fegyvercsempészet	-	18	16	39	54	16	10	14	19	10	11
Visszaélés kábítószerrel	-	6	13	21	17	14	15	22	35	32	31
Egyéb jogellenes cselekmény	196	98	160	488	462	763	795	595	988	902	1232
Összesen	739	3569	12531	11212	10696	8209	7973	14096	14324	11320	13175
Mindösszesen	29831	23925	27552	24200	22724	18788	20405	32116	29520	27361	26321
<i>Eredményesség (%)</i>			85	85	83	80	77	75	78	79	88

A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények viszonylatonkénti megoszlása

Eltérően alakult az egyes határszakaszokon a jogellenes cselekmények száma (2. táblázat), de megállapítható, hogy hazánk szinte minden határszakaszán relatíve magas a számuk. Elsősorban a nemzetközi helyzet (különös tekintettel a szomszédos országokra), valamint a törvényi háttér, a jogszabályok változásának következtében egyik évről a másikra többször jelentős változások figyelhetők meg, de összességében az 1990-es évtized második felére

⁷ Becslések szerint „a Magyarországra illegálisan beutazott személyeknek mintegy hatvan százaléka embercsempészek, illetve segítők közreműködésével jutott az országba” (Vass F. 1999, p. 14.).

némileg kiegyenlítődték a viszonylatok között korábban, az 1990-es évtized elején fennálló hatalmas különbségek (*Ritecz Gy.-Sallai J.* 1999, p. 9.).

Az osztrák viszonylatban - a határok nyitottabbá válásával - közvetlenül a rendszerváltás után nagyon megnőtt a jogellenes cselekmények száma (1990: 8618). 1991-ben ehhez képest jelentősen visszaesett (1542), majd 1993-tól újabb nagyarányú növekedés figyelhető meg. 1996-tól kezdve mindig itt követték el a legtöbb jogellenes cselekményt, számuk 1998-ban és 1999-ben már meghaladta a 10.000-et, vagyis ehhez a mintegy 356 km-es határszakaszhoz (a magyar határhossz 16%-a) volt köthető az összes ilyen jellegű cselekmény mintegy 1/3-a. Az osztrák féllel folytatott hatékonyabb együttműködés sikerét bizonyítja a felfedett cselekmények számának csökkenése 2000-2001-ben (9526, 7489). A szlovén viszonylat 1993-tól mutat magasabb értékeket; a jogellenes cselekmények döntő többsége kifelé irányuló tiltott határátlépés és kísérlete – sokan illegálisan Szlovénián keresztül akarnak Ausztria, illetve Olaszország révén az EU-ba eljutni. A horvát és a jugoszláv viszonylat alakulását alapvetően a területükön zajló politikai, illetve polgárháborús viszonyok határozták meg (például az 1991-1995. évi háborúk, az 1999-es koszovói háború). Ezen a két határszakaszon követték el 1998 óta (2000 kivételével) a legkevesebb jogellenes cselekményt. A román határszakaszon folyamatosan magas volt a jogellenes cselekmények száma: az 1990-es évtized első felében az első, második felében általában a második helyen volt a rangsorban. Ez részben az ország kedvezőtlen társadalmi-gazdasági viszonyaival magyarázható; másrészt pedig liberális vízumpolitikájával, ami miatt sokan legálisan, érvényes útiokmánnyal ideérkezve illegális úton próbálnak meg innen nyugatra jutni. További veszélyforrás, hogy „Románia az Ázsiából és a Balkánról érkező migránsok tranzitállomása és kábítószer-csempész útvonal” (*Vass F.-Vájlók L.* 2001, p. 9.). Nehezíti ennek a határnak az őrizetét, hogy sík, alföldi jellegű a táj, nyitottság jellemzi⁸, a határszakasznak csak töredéke természetes határ (*Kozma E.-Héjja I.-Stefancsik F.* 1993, p. 12.). Ugyanakkor jelenleg még fejlesztés alatt állnak a román határőrizeti szervek, így kevésbé hatékony a működésük. Az ukrán viszonylat 1993, a szlovák 1991 óta mutat magasabb értékeket. Ezek a határszakaszok a cselekmények számát tekintve általában a rangsor 4. és 5. helyén találhatók.

2. táblázat

A jogellenes cselekmények viszonylatonkénti alakulása (1990-2001)⁹
(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK, *Sallai J.* 2002)

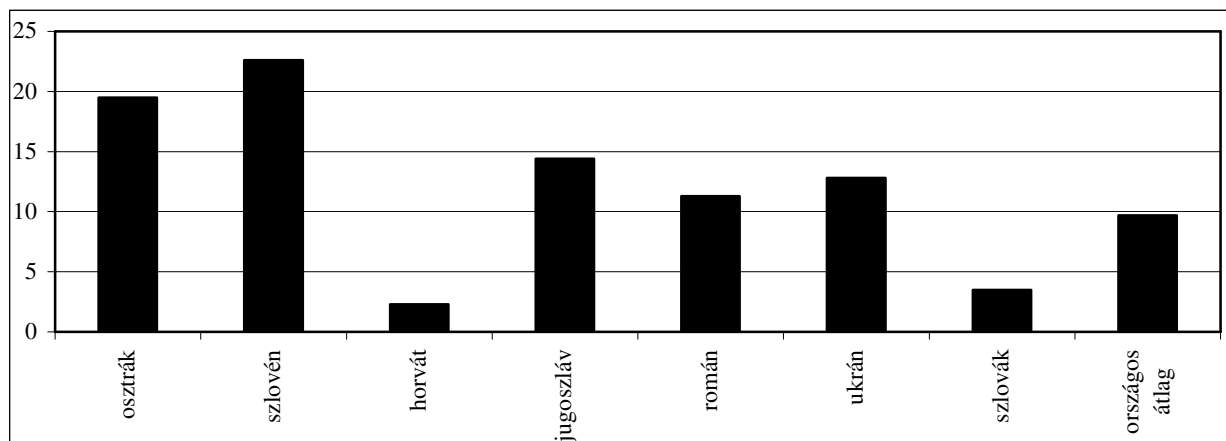
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Osztrák	8618	1542	1164	8304	6778	6264	6730	6504	10197	10169	9526	7489
Szlovén	43	439	329	2024	2655	2260	1932	3556	3899	3015	4169	2792
Horvát	111	426	355	442	513	1690	148	451	1654	1633	1107	1225
Jugoszláv	267	1013	2250	3244	2743	6928	2561	2209	3354	2138	1848	1581
Román	4176	8622	6050	8521	7567	473	3178	2935	3947	5258	4709	5461
Ukrán	13	49	120	1759	1432	1791	2464	2352	3736	2698	1927	2749
Szlovák	961	3688	2938	2497	2083	2663	922	1512	3662	2656	1676	2940

Az egyes viszonylatok bűnügyi leterheltségét illetően pontosabb, reálisabb képet kapunk, ha megvizsgáljuk a jogellenes cselekmények 1 km határszakaszra eső számát (3. ábra). Az országos átlagot több mint kétszeresen múlja felül, s így a legleterheltebb viszonylat a szlovén és

⁸ Fontos a határterület természetföldrajzi adottságainak ismerete is, mert ezek is befolyásolhatják a bekövetkezendő jogellenes cselekmények helyszín kiválasztását. (*Ritecz Gy.-Sallai J.* 1999, p. 5.)

⁹ A táblázatban nem szerepelnek a Határőrség Országos Parancsnoksága és a Budapesti Határőr Igazgatóság által felfedett jogellenes cselekmények.

az osztrák (elsősorban a kifelé irányuló tiltott határátlépések és kísérletük miatt). Meghaladja, de jóval kisebb mértékben az országos átlagot a jugoszláv, az ukrán és a román határszakasz értéke. A szlovák határ 1 km-ére eső jogellenes cselekmények száma viszont kevesebb, mint az országos átlag 2/5-e, a horvát határá pedig az országos átlag 1/4-ét sem éri el. Ezek az értékek mutatják, hogy mely határszakaszainkon szükséges leginkább a határőrizet, az idegenrendészeti tevékenység fokozása, fejlesztése.

3. ábra. A jogellenes cselekmények 1 km-re eső évenkénti átlaga 1990-2001 között (adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK., Sallai J. 2002)

A jogellenes cselekmények viszonylatonkénti megoszlását, *struktúráját* vizsgálva összehasonlítottam az osztrák, a román határszakasz és az országos átlag értékeit az 1999-2001 közötti időszakra vonatkozóan (3. táblázat), hiszen jövőbeli EU-tagságunkkal a magyar-román határ néhány évre az EU „külső” határává¹⁰ fog válni, valószínűsíthetően jelentősen át fog alakulni itt a jogellenes cselekmények összetétele. Ezeknek a változásoknak az előre jelzésében, a minél sikeresebb felkészülésben jelenthet segítséget a struktúrák eltéréseinek elemzése.

A legjelentősebb eltérés a tiltott határátlépést és kísérletét illetően állapítható meg. Román viszonylatban a jogellenes cselekmények 23%-a volt ilyen cselekmény, ami jelentősen elmarad az osztrák viszonylattól (67%) és az országos átlagtól (53%) is. Törvényszerű az is, hogy a két viszonylatban teljesen eltérő az irányultság: a THS cselekmények 96%-a a magyar-román határon befelé, a magyar-osztrák határon 98%-a kifelé irányul. A tiltott határátlépést elkövetők döntő többsége (80-90%-a) (Ritecz Gy. 2001, p. 17.) a határátkelőhelyek informatikai, határregisztrációs, technikai ellenőrző rendszereinek korszerűsödése miatt a *zöldhatáron* keresztül próbál a Magyarország területére jutni, illetve elhagyni azt.

Az egyéb jogellenes cselekmények számát és arányát elemezve a legfontosabb eltérések a következők: román viszonylatban az összes jogellenes cselekmény közel felét a külföldiek rendszetével kapcsolatos eljárások teszik ki, és többszöröse a jogellenes belföldi tartózkodás is

¹⁰ „A Schengeni Végrehajtási Egyezmény tagállamainak határai a szerződés hatálybalépését követően külső és belső határokká váltak.

Belső határok: a Szerződő Felek szárazföldi határai, valamint a belföldi forgalmat lebonyolító repülőterei és tengeri kikötői, amelyekbe olyan menetrendszerű átkelőhajók érkeznek, illetve ahonnan olyanok indulnak, amelyek célállomása vagy kiindulási állomása kizárólag a Szerződő Felek területén lévő kikötő, anélkül, hogy e területeken kívüli kikötőkben kikötőnének.

Külső határok: a Szerződő Felek szárazföldi és tengeri határai, valamint repülőterei és tengeri kikötői, ha azok nem belső határok.” Földes K.-Sallai J. 2002, p. 2.

az országos, illetve az osztrák viszonylat értékeinek. A gépjárműlopással kapcsolatos bűncselekmények száma, aránya is ebben a viszonylatban jelentősebb, hiszen az elloptott gépjárműveket – többek között – ezen a határszakaszon próbálják kivinni Magyarországról.

3. táblázat

A jogellenes cselekmények osztrák, román és országos viszonylatban való megoszlása 1999-2001 között
(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK, Sallai J. 2002)

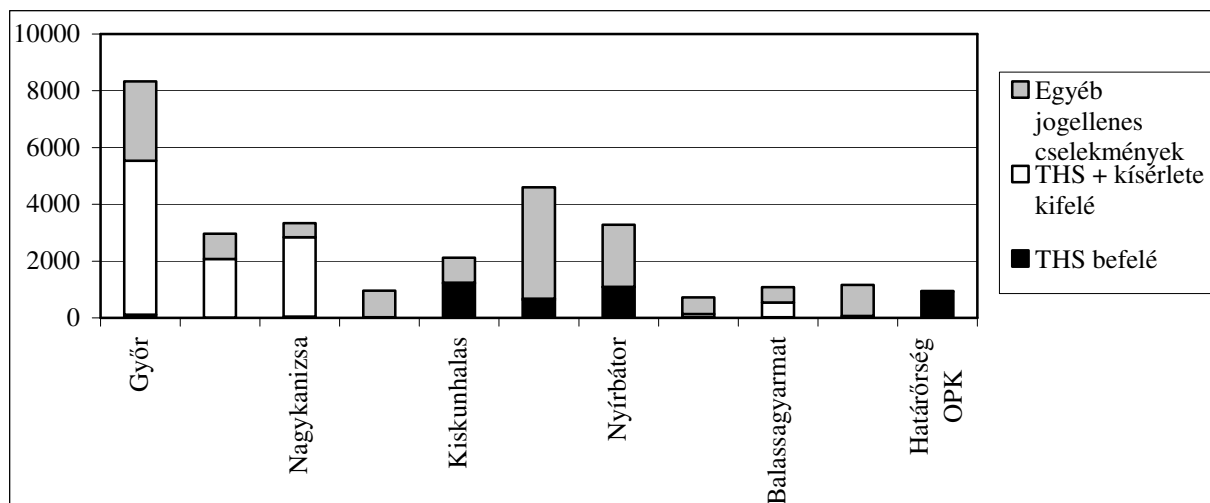
Cselekmény minősítése	osztrák	%	román	%	országos	%
THS befelé	320	1	3440	22	12962	15
THS + kísérlet kifelé	17933	66	135	1	31421	38
Összesen	18253	67	3575	23	44383	53
Eredményesség (%)	63		68		66	
Jogellenes belföldi tartózkodás	342	1	660	4	1346	2
Közokirathamisítás	3410	13	771	5	8021	10
Embercsempész tevékenység	756	3	81		1640	2
Határsértő segítő	109		16		175	
Árucsempész tevékenység	21		43		106	
Visszaélés jövedéki termékkel	11		138		601	
Határrendészeti szabálysértés	182		196	1	2165	3
Külföldiek rendészetével kapcs.	299	1	6624	43	10236	12
Körözés, elfogató parancs	1579	6	1079	7	4962	6
Gépjárműlopással kapcs. bűncs.	19		97		283	
Közlekedésrendészeti szabálys.	1247	5	1545	10	6024	7
Visszaélés kábítószerrel	28		20		98	
Egyéb jogellenes cselekmény	928	3	583	4	3162	4
Összesen	8931	33	11853	77	38819	47
Mindösszesen	27184	100	15428	100	83202	100
Eredményesség (%)	75		93		82	

Ezzel szemben a közokirathamisítás, az embercsempész tevékenység és a határsértő segítő cselekmények miatt indított eljárások száma, aránya osztrák viszonylatban az országos átlagot felülmúlja, a román viszonylatban elmarad attól. Ez részben a kifelé irányuló tiltott határátlépéssel és kísérletével magyarázható, másrészt azzal, hogy sokan legálisan jutnak hazánk területére, de innen már csak illegális módon, például közokirathamisítás révén tudnának az EU-ba eljutni. A vizsgált időszakban például még a román állampolgárok is csak vízummal utazhattak az EU tagországaiba, s csak 2002. januárjától vált vízummentessé az utazásuk. Ennek valószínűleg hatása lesz több viszonylatban is a jogellenes cselekmények struktúrájára.

A Határőrség eredményességét illetően a THS cselekményeket vizsgálva nincs jelentős különbség a két határszakasz és az országos átlag között. Az összes felfedett jogellenes cselekményt tekintve azonban már nagyobb eltérések mutathatók ki: a THS cselekmények nagy száma miatt az osztrák viszonylat eredményességi mutatója (75%) elmarad az országos átlagtól (82%), ugyanakkor a THS cselekmények kisebb aránya miatt a román viszonylaté (93%) jelentősen meghaladja azt.

A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények igazgatóságokénti megoszlása

Az államhatár bűnügyi leterheltségét pontosíthatjuk a jogellenes cselekmények *határőr igazgatóságokénti* tanulmányozásával (4. ábra). A Határőrség tíz határőr igazgatóságra és az Országos Parancsnokságra tagolódik. 1999-ben a jogellenes cselekmények számát tekintve a Győri Határőr Igazgatóság – az osztrák viszonylat magas értékei következtében – állt az első helyen. Itt, és a rangsor 3., illetve 5. helyén álló Nagykanizsai és Szombathelyi Határőr Igazgatóságok területén a jogellenes cselekmények többsége THS és kísérlete volt kifelé. A román és az ukrán viszonylatot lefedő Orosházi és Nyírbátori Határőr Igazgatóságok is magas felderített jogellenes cselekmény számmal rendelkeztek (a lista 2., illetve 4. helye), viszont a struktúrájuk eltérő: legnagyobb számban egyéb jogellenes cselekmények fordultak elő (például a külföldiek rendészetével kapcsolatos eljárások), és a THS cselekmények döntő többsége befelé irányult. A többi határőr igazgatóság bűnügyi terheltsége sokkal kisebb volt a vizsgált évben.

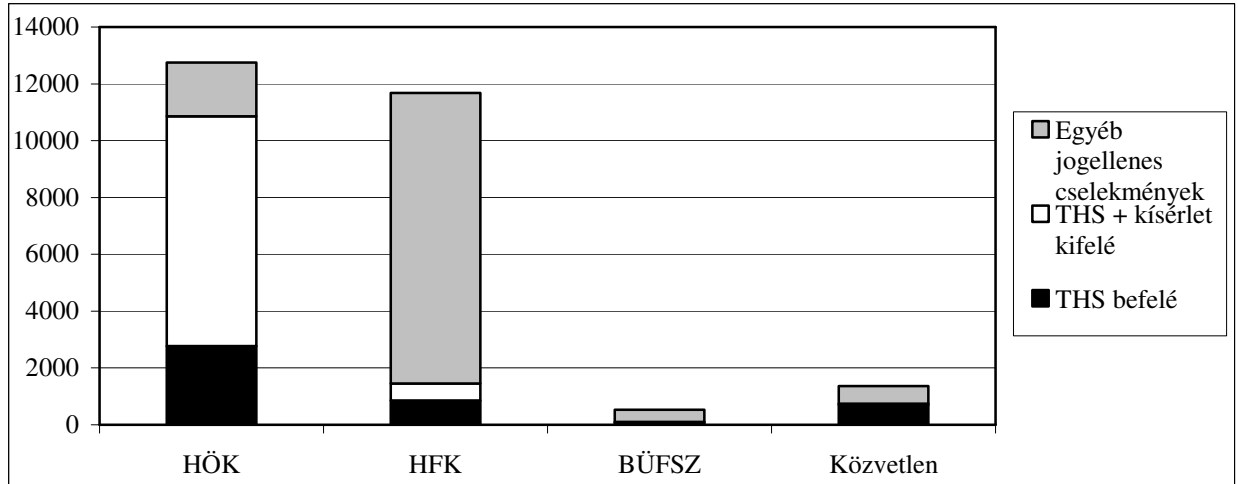

4. ábra. A jogellenes cselekmények igazgatóságokénti megoszlása 1999-ben
(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK, Sallai J. 2002)

A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények határőrizeti kirendeltség és határforgalmi kirendeltség bontásban

A jogellenes cselekmények felfedezését és az azzal kapcsolatos eljárások döntő többségét a 75 határőrizeti kirendeltség és a 45 határforgalmi kirendeltség hajtja végre. A határőrizeti kirendeltségek alapvetően az ún. *zöldhatáron*, a határforgalmi kirendeltségek a *határforgalom ellenőrzése* során fejtik ki tevékenységüket (Ritecz Gy.-Sallai J. 1999, p. 11.). A THS cselekmények leginkább a határőrizeti kirendeltségekhez, a zöldhatárhoz köthetők (5. ábra), ami az átkelőhelyeken végrehajtott technikai fejlesztésekkel, az EU-s normákhoz való átalakításokkal magyarázható elsősorban. A jövő legfontosabb feladata ebből a szempontból a zöldhatáron történő határőrségi tevékenység további mennyiségi és minőségi javítása.

5. ábra. A jogellenes cselekmények HÖK – HFK – BÜFSZ - Közvetlen bontásban 2001-ben¹¹
(adatforrás: <http://www.b-m.hu> - HÖR-OPK, *Sallai J.* 2002)

Záró gondolatok

A tanulmány a Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények számának alakulását, megoszlását igyekezett bemutatni az 1990-es évtizedben, az új évezred elején. A statisztikai adatok mutatják a Határőrségre háruló feladat nagyságát. A magyar-román viszonylat (s mellette a magyar-horvát, a magyar-jugoszláv és a magyar-ukrán) vizsgálata azért érdemel különös figyelmet, mert EU-tagságunkkal ez a határszakasz néhány évre az EU „külső” határává válik. Érdemes tehát a schengeni előírásokkal kapcsolatos átalakítások, fejlesztések mellett arra is figyelmet fordítani, hogy a magyar-osztrák határon, amely jelenleg az EU „külső” határa, milyen jogellenes cselekmények jellemzőek, és ezeknek az ismereteknek felhasználásával minél alaposabban felkészülni a magyar-román viszonylatban valószínűsíthető változásokra, hatékonyabb rendvédelmi együttműködést kialakítani Romániával. Ebben nyújthatnak segítséget a határral, a határterülettel kapcsolatos bűnözésföldrajzi vizsgálatok, hiszen a bűnözés folyamatos földrajzi vizsgálata hozzájárulhat az eredményes rendőri, rendészeti tevékenység folytatásához, a bűnözés területi folyamatainak előrejelzéséhez, a bűnüldözés integrált rendszerének kialakításához, a bűnmegelőzéshez.

IRODALOM

- A belügyminiszter 66/1997. (XII. 10.) BM rendelete a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. Törvény végrehajtásáról – Magyar Közlöny. 110. pp. 8157-8189.
- Anselin, L. et al.* 2000: Spatial Analyses of Crime – Criminal Justice. 4. pp. 213-262.
- Földes K.-Sallai J.* 2002: Néhány schengeni határhoz kapcsolódó bűnügyi statisztikai adat Ausztriából és Németországból. Kézirat, 13 p.
- Hellmer, J.* 1981: Kriminalgeographie und Verbrechensbekämpfung – In: *Hellmer, J.*: Beiträge zur Kriminalgeographie. Kriminologische Forschungen Bd. 12. Duncker & Humblot, Berlin, pp. 9-23.
- Herold, H.* 1973: Földrajz és bűnözés – Belügyi Szemle. 17. pp. 79-85.
- Kovács Z.* 1990: A bűnözésföldrajz szerepe a városi környezetminősítésben. – Műhely 6. MTA FKI, Budapest, 13 p.

¹¹ HÖK – Határőrizeti Kirendeltség; HFK – Határforgalmi Kirendeltség; BÜFSZ – Bűnügyi Felderítő Szolgálat; Közvetlen - HÖR-OPK.

- Kozma E.-Héjja I.-Stefancsik F.** 1993: Katonaföldrajzi kézikönyv. – Zrínyi Kiadó, Budapest, pp. 11-13., 113-114. és 141-147.
- Michalkó G.** 1996: A nemzetközi turizmus bűnözésföldrajzi aspektusai Budapesten – Belügyi Szemle, 11. pp. 12-30.
- Rítecz Gy.** 2001: Migrációs földrajz és közép-európai határőrizeti statisztikai adatok elemzése. – Kézirat, 22 p.
- Rítecz Gy.** 2002: Az illegális migráció és az EU csatlakozás hatása a magyar Határőrség zöldhatár őrizetére. – Doktori (PhD) értekezés tervezete, ZMNE, Budapest, 146 p.
- Rítecz Gy.-Sallai J.** 1999: Az államhatár 1998. évi kriminál földrajzi elemzése. – Rendőrtiszti Főiskola, Rendvédelmi füzetek 10. Budapest, 27 p.
- Rítecz Gy.-Sallai J.** 2001: A Schengeni Egyezmény és a magyar határőrizet. – Európa Tükör 5. pp. 65-100.
- Sallai J.** 2000: Schengeni Egyezmény kronológiája és bibliográfiája. – Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző Továbbképző és Kutatóintézet, 23 p.
- Sallai J.** 2002: A Magyar Köztársaság államhatárának kriminál földrajza. – Kézirat.
- Sallai J.-Rítecz Gy.** 1998: A Magyar Köztársaság határrendje és határbiztonsága a „Schengeni” elvek EU-ba való beépülése, illetve Magyarország Uniós csatlakozása tükrében. – Hanns Seidel Alapítvány, kézirat, 20 p.
- Schwind, H.-D.** 1998 és 2000: Kriminologie: Eine praxisorientierte Einführung mit Beispielen. 8., neubearbeitete und erweiterte Auflage. – Kriminalistik Verlag, Heidelberg, pp. 607-628. és 10. Auflage pp. 289-307.
- Vass F.** 1999: Az embercsempészet mint az illegális migráció egy fajtája – Határőrségi tanulmányok, különszám, 1. pp. 1-25.
- Vass F.-Vájlók L.** 2001: Bel- és igazságügyi jogharmonizációs törekvéseink a Schengeni végrehajtási egyezmény tükrében. – Rendőrtiszti Főiskola, Rendvédelmi füzetek 2. Budapest, 22 p.